

<https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/affair?jurisdiction=&searchTerm=C-154%2F00&date-type=intro&sort=SCORE-DESC&lang=en&intro-date-start=&intro-date-end=> (дата звернення: 1.04.2026)

9. Judgment of the Court of Justice of the European Union of 10 January 2006 in Case C-402/03 Skov Æg v Bilka Lavprisvarehus A/S and Bilka Lavprisvarehus A/S v Jette Mikkelsen and Michael Due Nielsen. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62003CJ0402> (дата звернення: 1.04.2026)

УДК 347.77/.78:347.9:341:327

Яремко О. М.
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри психології та
соціальної роботи та кафедри
міжнародних відносин та дипломатії
Західноукраїнського національного університету,
член Комітету з медіації
ГО «Національна асоціація адвокатів України»,
адвокат, медіатор*

МЕДІАЦІЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Інтелектуальна власність за наявних умов цифровізації, глобалізації та інтенсивного розвитку міжнародних економічних відносин стає основним ресурсом конкурентоспроможності держав та суб'єктів господарювання. У процесі адаптації національної правової системи до європейських стандартів та інтеграції у глобальний економічний простір для України особливого значення набуває забезпечення належної охорони й ефективного захисту прав інтелектуальної власності. Розширення масштабів транскордонного обігу об'єктів інтелектуальної власності, зокрема із залученням українських компаній, правовласників та інших суб'єктів господарювання, призводить до збільшення кількості спорів у цій сфері, що потребують ефективних, гнучких і водночас узгоджених із міжнародними стандартами механізмів їх врегулювання.

За таких умов медіація поступово утверджується як важливий інструмент глобальної системи альтернативного вирішення спорів. Така тенденція пояснюється прагненням забезпечити конфіденційність, оперативність та економічну ефективність процедур врегулювання конфліктів, що є особливо актуальним для сфери інтелектуальної власності. Як визначено Законом України «Про медіацію», медіація є добровільною, позасудовою та конфіденційною процедурою, у межах якої сторони за допомогою медіатора намагаються врегулювати спір шляхом переговорів [1].

Специфіка спорів у сфері інтелектуальної власності обумовлюють необхідність використання медіації як способу їх врегулювання. Переважна

частина спорів є транскордонними, пов'язана з технічно складними об'єктами, необхідністю збереження конфіденційної комерційної інформації, а також із потребою збереження партнерських відносин між сторонами. У таких умовах традиційні судові механізми не завжди забезпечують належний рівень ефективності, що зумовлює посилення ролі альтернативних процедур.

Вагому роль у формуванні стандартів медіації у сфері інтелектуальної власності відіграють міжнародні інституції. Так, *Всесвітня організація інтелектуальної власності* (далі - WIPO) розбудувала спеціалізовану інфраструктуру альтернативного врегулювання спорів, що охоплює медіацію, арбітраж та експертне визначення. У практиці WIPO медіація активно застосовується для врегулювання спорів у сфері ліцензування, технологічного трансферу, авторського права та патентів, що демонструє її практичну ефективність у складних комерційних відносинах [3].

Разом з тим, у правовому просторі Європейського Союзу важливу роль відіграє *Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 21 травня 2008 року про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах*, у якій медіація розглядається як інструмент підвищення доступності правосуддя та сприяння мирному врегулюванню спорів [2]. Ці міжнародні стандарти закладають підґрунтя для розвитку національних моделей медіації та сприяють їх гармонізації.

Вагоме значення у формуванні сучасних міжнародних стандартів медіації мають також акти Ради Європи та Організації Об'єднаних Націй. Так, Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) у *European Handbook for Mediation Lawmaking* (13 та 14 червня 2019 року) окреслює ключові підходи до правового забезпечення медіації та її імплементації у національні правові системи [4]. При цьому *Типовий закон ЮНСІТРАЛ 2018 року про міжнародну комерційну медіацію та міжнародні мирові угоди, досягнуті в результаті медіації* закладає універсальні принципи реалізації медіаційної процедури, а також правила визнання та виконання досягнутих домовленостей [5]. Посиленню уніфікації міжнародних підходів сприяє підписана Україною в 2019 році *Конвенція Організації Об'єднаних Націй про міжнародні угоди про врегулювання спорів за результатами медіації (Сінгапурська конвенція про медіацію)*, яка закладає правову основу для визнання та виконання таких угод у міжнародному комерційному обігу [6]. Наведені міжнародні стандарти становлять правову базу застосування медіації у відносинах з інтелектуальної власності. Для прикладу у спорах щодо передання технологій, ліцензування, використання об'єктів авторського права, патентів і торговельних марок, які потребують дієвих, гнучких і конфіденційних механізмів їх врегулювання.

Проблематику медіації у сфері інтелектуальної власності варто розглядати не лише крізь призму національної правової системи, але й міжнародних відносин. Беззаперечно, що інтелектуальна власність - один із сучасних ресурсів технологічного розвитку, економічної конкурентоспроможності та міжнародного партнерства. В українському суспільстві, зважаючи на євроінтеграційні процеси, цифровізацію економіки та активніше включення у міжнародний технологічний і комерційний обіг, медіаційний підхід набуває особливої актуальності. Відповідно оцінювання дієвості ІР-спорів має здійснювати крізь призму сприйняття медіації як

правового способу захисту, а й як інструменту сприяння розвитку інноваційної співпраці, трансферу технологій, більш стабільному бізнес-середовищу та підвищенню інвестиційної привабливості держави.

В Україні практика медіація у сфері інтелектуальної власності поки що формується. Попри чинне загальне правове регулювання, спеціалізовані механізми її застосування залишаються недостатньо розвиненими. До основних проблем належать: низький рівень обізнаності суб'єктів господарювання щодо переваг медіації, відсутність сталої практики її застосування у відповідних спорах, а також недостатня кількість медіаторів зі спеціалізації у сфері інтелектуальної власності.

В Україні для ефективного становлення на національному рівні медіації у сфері інтелектуальної власності важливо зосереджуватися на розвитку взаємопов'язаних ключових векторів. Передусім йде мова про ефективне впровадження міжнародно-правових стандартів у вітчизняну практику, формування професійної спільноти спеціалізованих медіаторів у сфері інтелектуальної власності (IP-медіаторів), а також утвердження IP-медіації в суспільстві. Водночас особливо важливим є налагодження взаємодії між IP-медіаторами та інституціями, що функціонують у сфері інтелектуальної власності. Не менш актуальним залишається утвердження у бізнес-середовищі культури альтернативного вирішення спорів. Адже дані вектори доволі необхідні в умовах цифрової трансформації економіки та входження України у глобальний правовий і економічний простір.

Отже, медіація у сфері інтелектуальної власності є важливою складовою сучасної системи забезпечення захисту прав, що розбудовується під впливом міжнародно-правових стандартів та глобальних процесів у праві та міжнародних відносин. Перспективи її розвитку в Україні передбачає комплексний підхід, спрямованого на узгодження національних правових механізмів із міжнародними практиками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20>
2. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. *Official Journal of the European Union*. 2008. L 136. P. 3–8. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0052>
3. *WIPO Mediation Rules* / World Intellectual Property Organization. Geneva: WIPO Arbitration and Mediation Center, 2021. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/mediation/rules>
4. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European Handbook for Mediation Lawmaking*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2019. 90 p. URL: <https://rm.coe.int/cepej-handbook-for-mediation-lawmaking/16808fbb1c>
5. UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation (2018) (amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002). United Nations Commission on International Trade Law. New York: United Nations, 2018. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/modellaw/commercial_conciliation

6. United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation (New York, 2018) (the “Singapore Convention on Mediation”). United Nations Commission on International Trade Law. New York: United Nations, 2018. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements

УДК 340.1

Ковалишин О. Р.
*к.ю.н., доцент, доцент кафедри судочинства
НН юридичного інституту
Карпатський національний університет
ім. В. Стефаника*

ПРАВОВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

Формування сучасної правової держави в Україні є складним і багатовимірним процесом, що передбачає не лише вдосконалення законодавства, але й забезпечення його ефективного застосування, відповідності потребам суспільства та міжнародним стандартам. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання перспективи розбудови правової держави, яке безпосередньо пов'язане із пошуком оптимальних моделей правового регулювання та модернізації національної правової системи. Одним із ключових інструментів такого оновлення виступають правові запозичення, що дозволяють інтегрувати кращі зарубіжні практики у вітчизняне законодавство. Водночас ефективність їх застосування залежить від здатності адаптувати іноземні правові конструкції до національних умов, що зумовлює необхідність комплексного дослідження правових запозичень як важливого елемента розбудови правової держави в Україні.

Правові запозичення є одним із фундаментальних механізмів розвитку сучасних правових систем, особливо в умовах глобалізації, інтеграційних процесів та зростання ролі міжнародного економічного співробітництва. Для України проблема правових запозичень набула особливої актуальності після здобуття незалежності, коли виникла необхідність трансформації правової системи відповідно до потреб ринкової економіки. У цих умовах використання іноземного правового досвіду стало важливим інструментом формування ефективного законодавства.

Дослідження правових систем свідчить про те, що правові запозичення є природним і закономірним явищем. Значна частина сучасних правових інститутів виникла саме внаслідок рецепції іноземних правових моделей. Так, до прикладу, розвиток господарського права у країнах Східної Європи значною мірою відбувався під впливом французького, німецького та англо-американського права, що зумовило формування універсальних підходів до регулювання підприємницької діяльності. Українське господарське право також зазнало значного впливу іноземних правових систем, що пояснюється